

Public eServices in Cooperation for Open Innovation (PECOI)

1. Sammanfattning

Den offentliga e-tjänsteutvecklingen är på väg in i ett nytt skede. Ett övergripande perspektiv i denna förändring handlar om social hållbarhet som i sin tur bland annat kräver samproduktion, öppenhet och delaktighet. En tjänsteutveckling som inte tar hänsyn till dessa krav riskerar medverka till ett e-samhälle som förstärker gamla, och skapar nya, improduktiva och skadliga klyftor och motsättningar. En tjänsteutveckling som i stället förmår implementera denna inriktning kan medverka till en innovativ delaktighet med många positiva effekter.

PECOI baseras bland annat på ett flerårigt regionalt visionsarbete som under det senaste året drivits inom FP6-projektet Before och som givit viktiga underlag för att definiera behov och prioriterade frågor som måste lösas.

PECOI genomförs i nära samverkan med det beslutade projektet Amit-KL som under tre år kommer att satsa omkring tio miljoner på konkret e-tjänsteutveckling i de 15 kommuner och två landsting som finns i Jämtlands och Västernorrlands län. Amit-KL skapar därmed den praktiska arena där PECOI kommer att utveckla ny kunskap kring hur e-förvaltningens utveckling kan drivas i riktning mot social hållbarhet i ett sammanhang av öppen innovation.

För genomförandet av PECOI används en väl etablerad samverkan mellan aktörer inom akademi, offentlig förvaltning och näringsliv. Parterna bakom projektet har betydande erfarenhet av effektiv samproduktion vilket skapar goda förutsättningar för värdefulla och användbara projektresultat. Sundsvalls kommun är sökande, men är i genomförandet en av flera partners som tillsammans tar ansvar för förverkligandet av projektets resultat.

Parterna har under snart tio år gemensamt byggt upp en framgångsrik FoU-miljö. Projektet har en vital roll för att ytterligare stärka denna miljö som en nationell, men också internationell, resurs för centrala frågor inom e-förvaltningens utveckling.

1.1. Summary

The development of public e-services is moving towards a new phase. Social sustainability is becoming more in focus and this demands coproduction, openness and participation. Success in applying these demands has an opportunity to create an open innovation scenario that can make very interesting e-society contributions. PECOI will work with these changes in an active partnership between academic research, public administration and private companies. PECOI will work in close cooperation with the EU-project Amit-KL. Amit-KL will produce public e-services in 15 municipalities and 2 county councils in the Mid-Swedish region Jämtland-Västernorrland and PECIO will work with R&D-questions connected to this production.

2. Projektets relevans

Det ställs idag höga förväntningar på att effektivisering och ökad service inom offentlig förvaltning skall främja såväl tillväxt (bl.a. genom enklare processer) och demokrati (bl.a. genom ökad tillgänglighet) (i2010, eParticipation 2007). Men det låter sig inte så enkelt göras och det finns också ett flertal problembilder identifierade i sammanhanget. Ur ett svenskt perspektiv så betonar den nyligen presenterade Handlingsplan för eFörvaltning bland annat följande:

”En modern, effektiv och enkel förvaltning är idag ett absolut krav för att Sverige ska kunna hävda sig i den globala konkurrensen. Den utgör därför en viktig pusselbit för en ökad gemensam välfärd och för fler arbetstillfällen.” (Handlingsplan för eFörvaltning)

”Det förekommer t.ex. dubbelarbete när flera myndigheter inom olika sektorer utvecklar och upphandlar olika lösningar inom likartade områden. Ibland sker utveckling utan att nyttan för användar-

Projektbeskrivning: Public eServices in Cooperation for Open Innovation (PECOI)

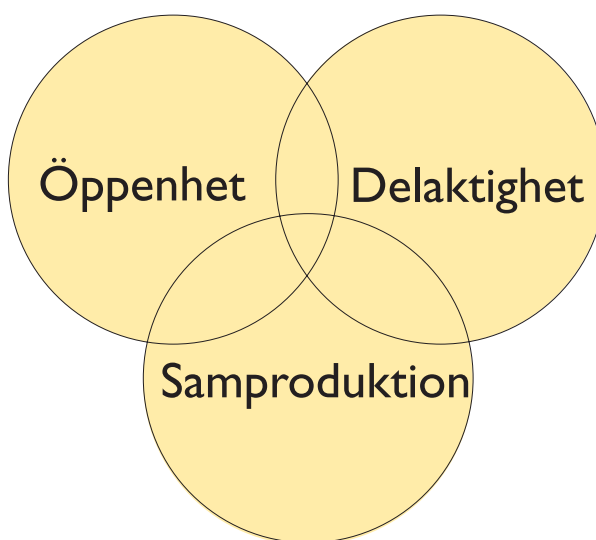
na tydliggörs...Lovande samverkansprojekt hindras av oklara finansiella, organisatoriska och rättsliga förutsättningar.” (Handlingsplan för eFörvaltning)

Detta (dubbelarbete, otydlig nytta, bristande samverkan, oklara förutsättningar) påverkar såväl de ekonomiska förutsättningarna för offentlig förvaltning, arbetstillfredsställelsen hos dem som ansvarar för att denna transformering skall genomföras och slutligen, utebliven upplevelse av mervärde hos medborgarna när eFörvaltning inte skapar det förväntade mervärdet. Regeringens handlingsplan ger en viktig grund för att beskriva efterfrågan och behov när det gäller insatser för att stärka e-förvaltningens utveckling.

Detta projekt baseras på en mångårig regional samverkan mellan offentlig förvaltning, akademi och näringsliv. Samverkande parter har återkommande arbetat med långsiktiga visioner om IT-relaterad verksamhet med särskilt fokus på behov i form av FoU-insatser. Senast har detta visionsarbete bedrivits som en del av FP6-projektet Before. (<http://www.before-project.org>). En gemensam rapport från våren 2008 implementeras nu successivt hos deltagande aktörer, t ex inom den regionala tillväxtplaneringen, akademins forskningsstrategier och andra medverkande aktörers planeringsarbete. (Framtidsbilder för 2020 – och vägen dit) Ett möjligt och önskvärt framtidsscenario beskrivs här under beteckningen ”Jag i världen”. Scenariots olika beståndsdelar handlar mycket om nödvändigheten av social hållbarhet i e-tjänsteutvecklingen. Varje e-tjänst som etableras och/eller förändras bidrar till e-samhällets fortsatta utveckling. Beroende av hur detta sker kan tjänsterna bidra till komplexitet, obegriplighet, främlingskap, ökade klyftor eller till delaktighet, produktivitet, gemenskap och innovation. Visionsarbetet ger en god grund när det gäller efterfrågan på FoU-insatser som kan bidra till de senare och önskvärda effekterna.

Social hållbarhet inom e-tjänsteområdet kan beskrivas som en interaktion mellan tre sammanflätade begrepp: Öppenhet, Samproduktion och Delaktighet.

Social hållbarhet

2.1. Öppenhet

På samma sätt som vi sedan länge har etablerat regler för öppenhet, när det t ex gäller offentliga handlingar, måste även e-förvaltningens tjänster präglas av öppenhet. I detta sammanhang innehåller begreppet flera dimensioner. Dels kan det ses som en parallell till offentlighetsprincipens demokratiska betydelse. Medborgarna har rätt att kräva att e-tjänsteutvecklingen ska bidra till öppenhet och transparens i tjänsteutvecklingen som bidra till begriplighet och acceptans men som också skapar möjligheter för medborgare¹ att utkräva ansvar när det gäller den offentliga tjänsteutövningen. En övergång från en manuell tjänstehantering till större inslag av e-tjänster får inte innebära en ökad slutenhet mot medborgarna. Kraven bör i stället ställas på en större öppenhet och delaktighet, men vägar att nå dit är långtifrån självklara.

En annan del av begreppet öppenhet är kopplad till den direkta e-tjänsteutvecklingen. Den vägen handlar om öppna standarder och öppen källkod. Det ställs idag stora förhoppningar till att öppen systemutveckling ska bidra positivt till den IT-baserade verksamhetsutvecklingen inom offentlig förvaltning, det arrangeras konferenser och utbildningsdagar (se bl.a. konferensen Öppen källkod inom offentlig sektor) och skrivs utredningar och betänkanden (se bl.a. IT-

¹ Med ”medborgare” avses i detta dokument både fysisk och juridisk person även om det i legal mening endast är fysisk person som kan vara medborgare. Syftet med att använda ”medborgare” i stället för t ex ”användare” eller ”kunder” är att markera de särskilda förhållanden som råder mellan människor/företag och offentlig förvaltning. Även om det finns stora likheter mellan offentliga och privata/kommersiella e-tjänster finns det också skillnader som har betydelse i detta sammanhang.

standardiseringsutredningen och betänkandet 2007:47 som presenterades i juni 2007) men fortfarande är okunskapen stor och frågorna många.

Inom den gruppering som står bakom detta projekt pågår arbetet med en Open Source Foundation (OSF) som syftar till att hantera vissa av dessa svårigheter, skapa kunskap kring hur de bättre kan hanteras och föreslå modeller för samverkan. Men framförallt syftar Open Source Foundation till att skapa hållbara affärsmodeller som avmystifierar utvecklingen och användandet av öppna källkodslösningar inom offentlig förvaltning. Därutöver finns en stark grund i projektet kring användbarhet (Efring 1999) och social hållbarhet genom att betona och analysera kombinationen av informationsteknologisk utveckling och social hållbarhet². Kopplat till utvecklingen av de system som alltmer omger oss i vår vardag och behovet av nya systemutvecklingsmodeller som stödjer skapandet av reellt mervärde för samtliga grupperingar av användare.

Att detta är ett område som det är av yttersta vikt att skapa kunskap kring framhålls också inom EU:s forskningsprogram som ett eget område, *Open source in eGovernment* och kopplas till ett antal olika aktiviteter (Action 12: Erfarenhetsutbyte i användandet av öppna standarder och öppen källkod och Action 16: Utbyte av 'good practice' in eGovernment för att höja medvetenheten inom offentlig förvaltning kring öppen källkod). Det man där understryker är bland annat ett minskat beroende av enskilda leverantörer och genom att källkoden är öppen så skapas möjligheter för de interna IT-avdelningarna att utveckla nya plug-ins och förlängningar som är mer anpassade till lokala förhållanden utan att överträda licens- och supportavtal. Vidare så framhålls de ökade möjligheterna att distribuera och dela lösningar och kompetens mellan offentliga förvaltningar och på så sätt bättre hantera medborgarnas resurser (skattemedel). Ytterligare en aspekt man framhåller är hållbarhet. Genom att öppna källkodslösningar i genomsnitt har upp till 60 % färre kodrader än licensierade programvaror så ställer dessa lösningar inte samma krav på hårdvara (vilket ökar tillgängligheten och diffusionen) och i nästa steg även ökar livslängden och möjligheterna att återanvända hårdvara och göra miljöbesparingar. (Open Source in eGovernment).

Till detta förs också det demokratiska perspektivet fram genom frågor som större incitament för deltagande i utvecklingsprojekt genom ökad makt och inflytande för användare (och med respekt för olikheter och mångfald bland användare). I denna aspekt närmar sig frågorna om öppen källkod det betydligt vidare begreppet öppen innovation (se vidare nedan).

Open Source Foundation fokuserar på tre huvudområden i) *affärsmodeller* för öppen källkod inom offentlig förvaltning och specifikt samproduktion och distribution, ii) *demokratiperspektivet* inom öppen källkod inom offentlig förvaltning och specifikt alternativa systemutvecklingsmodeller för ökad användbarhet och slutligen iii) *hållbarhetsperspektivet* såsom en grund för långsiktighet och möjligheter till förnyelse. Närmast diskuterar Open Source Foundation dessa frågor vid ett nationellt seminarium med internationellt deltagande 14 oktober. Intressenterna bakom OSF och detta projekt sammanfaller i stor utsträckning och OSF betraktas som en viktig resurs för detta projekts genomförande.

2.2. Samproduktion

Inom e-förvaltningen finns stora behov av metoder för ökad samproduktion. Villkoren är olika för den statliga förvaltningen och för kommuner/landsting. För statlig förvaltning gäller ofta att man har ansvar för relativt få tjänster som vänder sig till en stor målgrupp. Man har normalt "monopol" för sina tjänster inom landet. Här finns alltså, i vart fall från myndighetsperspektiv, en viss rimlighet i att var och en utvecklar sina egna e-tjänster. Trots detta markerar regeringens handlingsplan tydligt behovet av ökad samproduktion i en federativ kontext. För kommuner och landsting gäller en annan situation. Var och en har många tjänster och en mindre målgrupp. Det blir fullkomligt orimligt om var och en också ska utveckla sina individuella egna e-tjänster. Den ekonomiska orimligheten är lätt insedd, men orimligheten handlar

² Nödvändigheten av att kombinera ekologisk hållbarhet (klimatfrågor) och social hållbarhet framhålls ofta (se bl.a. Berkes & Folke 1998), däremot så är det inte lika vanligt att kombinera teknisk utveckling och social hållbarhet även om just delaktighet och trygghet är bärande begrepp inom bägge områdena och kombinationen på så sätt får innovativa och positiva synergieffekter.

också om e-tjänsternas roll i skapandet av ett e-samhälle där det finns ambitioner om öppenhet, transparens och begriplighet för medborgarna.

Olika insatser mot ökad samproduktion pågår (t ex Sambruk), men fler vägar måste utvecklas. Inom projektet kommer samproduktionslösningar att prövas i e-tjänsteutvecklingen för kommuner och landsting i Jämtlands och Västernorrlands län. Att finns och pröva organisatoriska samverkansmodeller som kan generaliseras är ett viktigt mål för projektet.

Öppen källkod kan vara ett instrument för en utveckling i den riktningen, men det finns flera.

Samproduktion utesluter naturligtvis inte en marknad med öppen konkurrens. Men som gäller för alla marknader måste konkurrensen i viss mån regleras, t ex av lagar och standarder. Det är av värde att olika trafikföretag konkurrerar om olika resenärer inom tågtrafik, men konkurrensen har inget värde om trafik utförs på olika spårbredder. Det har ett värde om olika aktörer konkurrerar om olika lösningar för landstingens och patienternas behov av goda informationssystem men konkurrensen har inget värde om inkompatibla lösningar omöjliggör enkel och effektiv tillgång till vital information för behörig sjukvårdspersonal och den enskilde patienten.

2.3. Delaktighet

Delaktighet har två huvuddimensioner. Den ena handlar om delaktighet inom förvaltningsorganisationen och handlar om att utveckla processer med hög grad av delaktighet från alla inblandade personalgrupper. Introduktion och/eller förändring av e-tjänster innebär ofta radikala förändringar för individ och organisation. För att nå fram till en produktiv och innovativ implementation krävs en hög grad av delaktighet både i en initial utvecklingsprocess och i en aktiv tjänsteförvaltning.

Den andra dimensionen handlar om medborgarnas delaktighet. Även här har delaktigheten stor betydelse i en initial behovsanalys och tjänsteutformning. Ännu viktigare är att tjänster utvecklas som öppnar för delaktighet i tjänsternas successiva vidareutveckling. Inom den allmänna e-samhälleliga utvecklingen har deltagandet vuxit i betydelse, speciellt inom den inriktning som brukar beskrivas som ”Webben 2.0”. Inriktningen handlar om en utvecklad delaktighet där alla inblandade utvecklas till medproducenter i olika typer av tjänster. Denna form av medproducerande delaktighet har ännu ej kommit så långt när det handlar om e-förvaltningens tjänster och denna utvecklingsinriktning kommer att prioriteras högt i projektet.

Ytterligare en aspekt är att se den enskilda e-tjänsten som en del av den palett av olika e-tjänster, offentliga och privata, som utgör viktiga delar av medborgarens vardag och som successivt formar e-samhället. Denna palett kan lätt bli kaosartad och obegriplig. Under ett skede drevs många försök med olika former av generella portaler för att sammanföra olika typer av behov. Denna inriktning har visat sig mindre framgångsrik. Den spännande frågan just nu handlar om hur en omfattande pluralitet i tjänsteutbudet kan kombineras med begriplighet och delaktighet för medborgaren.

2.4. Resultat

Projektet ska leverera kunskap och metoder som visar hur e-förvaltningen kan utvecklas med en högre grad av social hållbarhet och inom en kontext av öppen innovation. Denna kunskap och dessa metoder utvecklas i samspel med en konkret e-tjänsteutveckling i kommuner och landsting i Jämtlands och Västernorrlands län. Dessa utgör därmed också primär målgrupp.

Resultaten kommer successivt att publiceras och spridas på andra sätt för att nå övrig offentlig förvaltning i Sverige samt företag inom näringslivet som är delaktiga i e-tjänsteutvecklingen.

2.5. Internationalisering

Partnerskapet bakom projektet har under senare år stärkt sin internationella samverkan. Ovan nämndes deltagande i FP6-projektet Before. Några andra aktuella exempel är Demo-Net (FP6), Darra (Interreg IVC) och PIKE (Interreg IVC). I växande utsträckning är FoU-miljöns olika inriktningar medlemmar i internationella vetenskapliga sammanslutningar som t x Rob

Kling Center for Social Informatics, SIPTA, Informs/DAS, SRA, TED och SJDM. Forskarnas deltagande i internationella vetenskapliga konferenser har ökat under senare år vilket stärker miljöns kvalitetsnivå men också skapar underlag för ett kommande mer aktivt deltagande i internationella forskningsprogram. Ett viktigt mål för miljöns fortsatta utveckling är att delta i ett eller flera FP7-projekt initieras under projektiden.

3. Projektets kvalitet

3.1. Kunskapsöversikt

Ett centralt begrepp i detta projekt är Open Innovation, öppen innovation. Begreppet härstammar från Henry Chesbrough och hans *Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting from Technology* (Chesbrough, 2003)

Open Innovation är ett nytt perspektiv på kunskapsbaserad affärs- och verksamhetsutveckling. Sammanfattningsvis handlar begreppet om att det i en globaliserad värld med en enorm volym av kunskapsproduktion och kunskapsdistribution inte är rimligt för enskilda aktörer att förlita sig enbart på egen FoU för utvecklingen av nya produkter och tjänster. I stället handlar framgångsrik utveckling i mycket större utsträckning om att ta in externa innovationer och samtidigt distribuera ut interna innovationer. Ett öppet innovationsflöde är både nödvändigt och lönsamt enligt denna teoribildning. Denna inriktning är också något som tillämpas av stora koncerner inom näringslivet. Det blir allt viktigare med "extern innovation" där uppdrag läggs ut på många små kunskapsintensiva aktörer. Det blir också allt viktigare att hela tiden följa den internationella kunskapsutvecklingen inom det egna specialområdet.

När det gäller IT-området finns en tydlig relation mellan Open innovation och Open source där dock begreppet Open innovation är vidare. Här handlar det inte bara om licensfri kod utan om att aktörer öppnar upp processerna kring produkter och tjänster så att många aktörer kan delta i och bidra till den fortsatta utvecklingen med hjälp av kompetenser, erfarenheter och innovationer som den ursprungliga innehavaren inte har egen tillgång till.

När det gäller relationen mellan öppen källkod och offentlig förvaltning har diskussionen varit livlig under det senaste decenniet, även om det praktiska utfallet än så länge är begränsat. Den 22 februari 2001 hölls ett endagsseminarium i Bryssel kring öppen källkod i offentlig förvaltning (Schmitz 2001) och där diskuterades även affärsmodellens vara eller inte vara i den kontexten och frågan om det finns någon annorlunda slags ekonomi i öppen källkod ställdes. Att organisationer skapar inkomster genom att leverera service, support och så kallade 'add-ons' var ett genomgående tema och slutsatsen blev att affärsmodellerna inom öppen källkod innebär att man rör sig från licensering mot service och 'human development'.

Ungefär samtidigt publicerades ett antal artiklar kring ämnet (se till exempel, Everitt 1999, Feller & Fitzgerald 2001, Raymond 2001, Bergquist & Ljungberg 2001, Lerner & Tirole 2002, Schimdt & Schnitzer 2003) där just frågan om hur klassisk ekonomisk teori kunde kopplas till förståelse av utvecklingen och spridningen av öppna källkodslösningar. Inledningsvis så var det just fascinationen av hur något kunde spridas gratis som utmanade även forskningen inom området (se till exempel Bergquist & Ljungberg 2001 men även Bonaccorsi & Rossi 2004). Den mytbildning som växte kring öppen källkodsutveckling bestående av grupper av extremt talangfulla, ideologiskt grundade hackers som spred sina produkter enbart för att uppnå 'credibility' inom de egna leden har dock utmanats sedan dess (Fitzgerald 2006) och forskning kring incitament till deltagande i utvecklingen av öppna källkodslösningar har bedrivits (se till exempel Krishnamurthy 2005, Bonaccorsi & Rossi 2006, Goldkuhl, Rosén & Öhrnwall Rönnbäck 2007). Och det som idag efterfrågas är just empiriska studier och utvecklingen av affärsmodeller som är anpassade till logiken inom öppen källkodsutveckling (Bonaccorsi & Rossi 2006:5).

Vidare så har det, dock betydligt längre, pågått intensiva studier kring systemutvecklingsmodeller som syftar till att genom ökad delaktighet i utvecklingsprojekt skapa användbara lösningar (se bland andra, Bjerknes, Ehn & Kyng 1987, Bødker, S., Knudsen, J. L., Kyng, M., Ehn, P., & Madsen, K. H. 1988, Ehn 1988, Greenbaum & Kyng 1991, Bjerknes & Bratteteig 1995, Gulliksen 2002). Dessa studier har ofta parallellt med ett användbarhetsperspektiv också adresserat frågan om demokrati inte enbart som demokrati på arbetsplatsen utan också de-

mokrati i termer av deltagande i den tekniska samhällsutvecklingen (tydligt i Beck 2002). På senare tid har begreppet *användvärda* stundtals ersatt begreppet användbara eftersom det tydligare markerar att även om en teknisk lösning kan vara användbar så är det inte säkert att den för den skull "är värd att använda" (se Eftring 1999).

Att delaktighet är en nödvändighet för långsiktig utveckling relateras också till de områden som fokuseras inom forskning och praktiskt arbete kring hållbarhet, såväl ekologisk, ekonomisk som social (UNCED 1987/the Brundtland definition, Reed 1996, Rannikko 1999, Roome & Ronald 2000, Collier & Esteban 2007 m.fl.). Inledningsvis så fokuserades ekologisk och ekonomisk hållbarhet och sociala aspekter kom in som hinder eller möjliggörare för att bistå utvecklingen inom dessa bägge perspektiv (se till exempel 'corporate social responsibility' [CSR]). Allt eftersom att social hållbarhet fokuserades (initialt inom samhällsplanering och urbanforskning) så har även detta område breddats och analyserats djupare (se t.ex. McKenzie 2004). En definition som The Western Australian Council of Social Services (WACOSS) använder sig av är:

"Social sustainability occurs when the formal and informal processes, systems, structures and relationships actively support the capacity of current and future generations to create healthy and livable communities. Socially sustainable communities are equitable, diverse, connected and democratic and provide a good quality of life." (citerad i McKenzie 2004:18)

Liknande definitioner har tagits fram av den nu nedlagda statliga rådet för hållbar utveckling, Hållbarhetsrådet (2006):

"en utveckling där man tillgodoser människors behov och välbefinnande och där samhället byggs på demokratiska värdegrunder"

Genomgående i dessa definitioner betonas vikten av att delaktighet ses ur ett mångfaldsperspektiv där representation ur olika grupper är nödvändig (såsom kön, ålder, geografisk belägenhet, etnisk bakgrund, kompetens, funktionshinder) för att skapa möjligheter att fånga upp behov och framtidsbilder.

Delaktighet, långsiktighet och möjligheter till förnyelse (dynamik) **soc** här dock bärande begrepp i de flesta definitioner och markerar också att vi måste skapa system och metoder som understödjer dessa.

3.2. Projektets position, unikheter

Begreppen som diskuterats ovan kan synas innehålla en potential för att ta tillvara möjligheterna till att gemensamt dela resultaten av ansträngningar, utmana maktförhållanden mellan expertsystem och användare, ifrågasätta det hållbara i låsta utvecklingsmiljöer som ställer högre och högre krav på nyinvesteringar (i såväl mjuk- som hårdvara) och öppna upp för ett reellt deltagande i skapandet av vår framtida IT-användning. Krishnamurthy talar om en "empowered user who is eager to engage in a two-way conversation" (Krishnamurthy 2005:9) vilket är en något annorlunda bild mot traditionell systemutveckling.

Den intressanta fråga som formulerar sig är om den öppenhet, samproduktion och delaktighet som social hållbarhet kräver också kan ge framgångspotentialen i öppen innovation inom just e-förvaltningens utveckling.

Det vi gör i detta projekt är att vi i) applicerar begreppet Open Innovation specifikt på e-förvaltningens utveckling, ii) relaterar det till ett dokumenterat behov av social hållbarhet i e-tjänsteutvecklingen, iii) fokuserar aspekter av denna utveckling som kan mötas av hög kompetens i den aktuella FoU-miljön samt iv) testar aspekter av denna inriktning i en konkret och praktisk utveckling av e-tjänster i kommuner och landsting i Jämtlands och Västernorrlands län. Sammantaget skapar detta en tydlig unikheter i projektet.

3.3. Uppföljning av effekter och resultat

Uppföljningsindikatorer bör dels vara i) det uppskattade mervärdet hos deltagande aktörer eftersom projektet är ett samproduktionsprojekt utifrån ett antal olika parametrar, ii) användvärda produkter (i termer av utvecklade e-tjänster hos regionens kommuner och landsting samt definierade och publicerade modeller och metoder) dvs. good practices och iii) kun-

skapsspridning i termer av antalet akademiska publikationer och deltagande i olika former av konferenser och seminarier (såväl praktikerkonferenser som akademiska konferenser).

4. Projektets genomförbarhet

4.1. Strategi

I snart tio år har universitet, förvaltning och näringsliv samverkat för utveckling av den regionala forskningsmiljön inom "Samhällets informationssystem". Forskningsarbetet drivs i nära samverkan med en omfattande regional verksamhet och har trots knappa resurser visat god produktivitet vilket också utgör en indikation på goda förutsättningar för kvalitet och produktivitet i det aktuella projektet. Som indikator på produktiviteten listas här doktorsavhandlingar inom gruppen under de senaste tre åren:

- ❑ Katarina Lindblad-Gidlund, 2005, "Techno Therapy: a relation with technology"
- ❑ Olof Nilsson, 2005, "Access Barriers – from a users point of view"
- ❑ Håkan P. Sundberg, 2006, "Problems in Public e-Service Development"
- ❑ Jim Idefeldt, 2007, "An Applied Approach to Numerically Imprecise Decision Making"
- ❑ Ulrika Danielsson, 2007, "Relationships Between Information Communication Technology and Psychosocial Life Environment"
- ❑ Ari Riabacke, 2007, "Development of Elicitation Methods for Managerial Decision Support"
- ❑ Ulrica Löfstedt, 2008, "e-Services for and by Citizens"
- ❑ Erik A.M. Borglund, 2008, "Design för Recordkeeping: Areas of improvement"

Kommande inom kort:

- ❑ Aron Larsson, 2008, Beslutshantering
- ❑ Lena-Maria Öberg, 2009, Elektroniska arkiv
- ❑ Johanna Sefyrin, 2009, Genus- och medborgarperspektiv
- ❑ Katarina Giritli-Nygren, 2009, Organisationsperspektiv
- ❑ Anneli Sundqvist, 2009, Elektroniska arkiv

Till detta kommer naturligtvis en mängd andra publikationer och forskningsresultat från dessa och andra forskare. (Utöver en stor mängd praktikorienterade aktiviteter och resultat.)

Vitala kompetensområden i forskningsmiljön

Inom några vitala områden har miljön utvecklat kompetens på god internationell nivå och dessa områden fokuseras särskilt i projektet. Projektet får därmed också en roll när det gäller att ytterligare stärka forskningsmiljöns starka delar och därmed också påskynda pågående etablering av aktivt deltagande i internationella forskarnätverk.

Ett gemensamt drag inom FoU-miljön är aspekter som från olika håll berör social hållbarhet.

Projektbeskrivning: Public eServices in Cooperation for Open Innovation (PECOI)

Som tidigare nämnts har behoven av utveckling i denna riktning också dokumenterats i det visionsarbete som bedrivits gemensamt av akademi, offentlig förvaltning och näringsliv.

Stora delar av de i projektet samverkande aktörerna har också god erfarenhet av konkret samproduktion. Det gäller till exempel tjänsterna Föräldramötet och Pensiostorm, som båda finns som öppen källkod-applikationer. Föräldramötet nominerades till Guldlänken 2006 och har även fått benämningen Good Practice Label av EU (<http://www.epractice.eu/cases/2068>). Det finns också långvariga och goda erfarenheter av andra typer av samproduktion till exempel i form av konferenser (Sundsvall 42, Offentliga Rummet) och andra typer av projekt.

Den strategi som finns bakom detta projekt är att förena parternas erfarenheter av effektiv samproduktion, FoU-miljöns speciellt starka kompetensområden, dokumenterade behov av förändring i riktning mot social hållbarhet och konkret e-tjänsteutveckling i kommuner och landsting med målet att ur denna förening stimulera öppen innovation.

Delar av strategin beskrivs i ovanstående illustration. Projektet kan naturligtvis inte lösa alla frågor om hur vi skapar social hållbarhet och hur detta också kan medverka till öppen innovation. I stället fokuseras vissa av de skärningspunkter som finns mellan kriterierna för utveckling av social hållbarhet och tillgängliga kompetensområden.

4.2. Parter och organisation

Projektet, PECOI, bedrivs i nära samverkan med projektet Affärsnytta med IT, kommuner och landsting (Amit-KL). Amit-KL är en del av ett större sammanhang, Amit, som totalt omsätter cirka 60 miljoner kronor på tre år. Amit-KL har en inriktning mot kommuner och landsting. Här deltar samtliga 15 kommuner och de två landstingen i Jämtlands och Västernorrlands län. Projektet ska stimulera till e-tjänsteutvecklingen i dessa kommuner och landsting. Projektet är beslutat och pågår från och med halvårsskiftet 2008 till och med halvårsskiftet 2011. I grova tal omsätter Amit-KL tio miljoner kronor varav hälften kommer från EU, Mål 2, och hälften, kontant medfinansiering, från deltagande kommuner och landsting.³ Den absoluta merparten av resurserna ska användas för en konkret e-tjänsteutveckling för dessa kommuner och landsting. Projektet har en särskild prioritering av tjänster som vänder sig till företag, men tjänster med individer som målgrupp kommer också att förekomma. Sundsvalls kommun är projektägare och projektets verksamhet koordineras av Kommunförbunden i Jämtlands och Västernorrlands län.

Projektorganisationen för PECOI leds av en strategiskt ansvarig styrgrupp. Ordförande för styrgruppen är Daniel Antonsson, Sundsvalls kommun. Bland medlemmarna finns också Charlie Wallin, Kommunförbundet Västernorrland, projektledare för Amit-KL, för att stärka sambandet med detta projekt. Övriga ledamöter tillsätts under perioden mellan beslut och projektstart. Projektledningen adjungeras till styrgruppen när så anses lämpligt.

Den operativt ansvariga projektledningen består av följande roller och personer: Projektledare, Anders Larsson, med övergripande ansvar och direkt ansvar för ekonomi, personal samt kontakter med finansiärer och Amit-KL. (Anders Larsson är bl a också ordförande i föreningen MNBA, Mid Nordic Business Arena, som koordinerar de olika delarna av Amit.) Forskningsansvarig, Katarina Lindblad-Gidlund, Mittuniversitetet, med huvudansvar för forskningsarbetets kvalitet och produktivitet inom projektet. Projektledningen kan komma att kompletteras inom angiven budget.

Viktiga delar av forskningsarbetet kommer att utföras av två ”industridoktorander” som anställs inom projektet under 2,5 år vilket innebär att de inom projektiden ska avlägga licentiatexamen (öppet att söka även för licentiat som inom projektet kan gå vidare till doktorsexamen). Doktorandtjänsterna kommer att utlysas och tillsättas under våren 2009. Doktoranderna kommer att handledas av kvalificerade seniora forskare från Mittuniversitetet. Inom projektanställningen har doktoranderna visst utrymme för annat projektarbete än det direkta forskningsarbetet.

³ Detalsiffror när det gäller finansieringen: Deltagande kommuner och landsting – kontant 4 250 000:- och i annat än pengar 690 000:-. EU Mål 2 – 4 940 000:- vilket också är medfinansiering för PECOI. Detaljmaterial om Amit-KL kan överlämnas vid behov.

Projektbeskrivning: Public eServices in Cooperation for Open Innovation (PECOI)

En eller flera referensgrupper kommer att tillsättas med bemanning som anpassas till de konkreta tjänster som utvecklas inom Amit-KL och det forskningsarbete som bedrivs i anknytning till dessa. Gruppen/erna kommer att bemannas av kvalificerade personer från projektets medfinansiärer, inklusive seniora forskare. Här kan också det nationella forskarnätverket inom eGovernment engageras med lämpliga personer för aktuella aktiviteter.

Ett begränsat utrymme finns även för kompletterande externa tjänster inom juridik, systemutveckling, verksamhetsanalys, marknadsföring etc. I första hand kommer dock tillgängliga resurser hos medfinansiärerna att användas.

(Organisationens sammansättning kan komma att förändras om projektägaren, Sundsvalls kommun, måste upphandla vissa tjänster enligt LOU och beroende av vad som i så fall blir utfallet av denna upphandling.)

Ambitionen är att den i ansökan beskrivna verksamheten kan utgöra underlag för andra studier av seniora forskare, doktorander och studenter på högre nivå även om dessa studier inte finansieras inom projektet.

Medverkande aktörer och medfinansiärer i projektet är, utöver Sundsvalls kommun och Mittuniversitetet följande: Landstinget Västernorrland, Logica, Sogeti, SPV, Steria, Sundsvall 42, Sveriges kommuner och landsting samt Åkroken Science Park.

Sundsvalls kommun arbetar aktivt med frågor kring öppen källkod både internt inom kommunen och som delaktig i olika nationella sammanslutningar. Sundsvalls kommun har länge haft en profil av att aktivt och innovativt arbeta med verksamhetsutveckling med hjälp av informationsteknik och vill i projektet särskilt utveckla samproduktionen med andra kommuner i regionen.

Sundsvall 42 och Åkroken Science Park (ÅSP) är två samverkande organisationer som bland sina medlemmar har alla väsentliga regionala aktörer (akademi, offentlig förvaltning och näringsliv) inom området IT-relaterad verksamhet. Gemensamt arbetar de för att utveckla detta verksamhetsområde och att underhålla det produktiva nätverket. Sundsvall 42 kommer dessutom att medverka som stöd i arrangerandet av seminarier, konferenser och annan informationsspridning. ÅSP kommer dessutom att vara en viktig resurs för hantering av resultat som kan kommersialiseras eller på annat sätt nyttiggöras via verksamhetsområdet Åkroken Innovation.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har deklarerat att man ser ett stort behov av ett Nationellt Kompetenscenter för öppna program och öppen standard och har tagit initiativ till detta genom att tillsammans med olika intressenter skapa regionala kompetensnoder på olika platser i Sverige. SKL har också ett generellt intresse för e-förvaltningens utveckling med särskilt fokus på kommuner och landsting. I enlighet med idealen för öppen innovation kommer SKL också att bidra med kompetensspridning från och till projektets verksamhet.

Landstinget Västernorrland ser social hållbarhet och öppen källkod som prioriterade områden att följa, såväl för verksamhetsutveckling som effektiv resurshållning (kompetens, vidareutbildning och rekrytering).

SPV som en statlig myndighet ser det som ytterst intressant att följa denna utveckling av nya vägar för e-förvaltningens utveckling. SPV har också mycket att bidra med från egen tjänsteutveckling, organisationsperspektiv mm.

Medverkande konsultföretag, Logica, Sogeti och Steria, är sedan länge viktiga leverantörer av tjänster inom e-förvaltningen. De har betydande erfarenheter och viktig kompetens att bidra med till projektet och har dessutom stort intresse av att delta i, och få kompetens om, nya metoder och affärsmodeller när det gäller e-förvaltningens fortsatta utveckling.

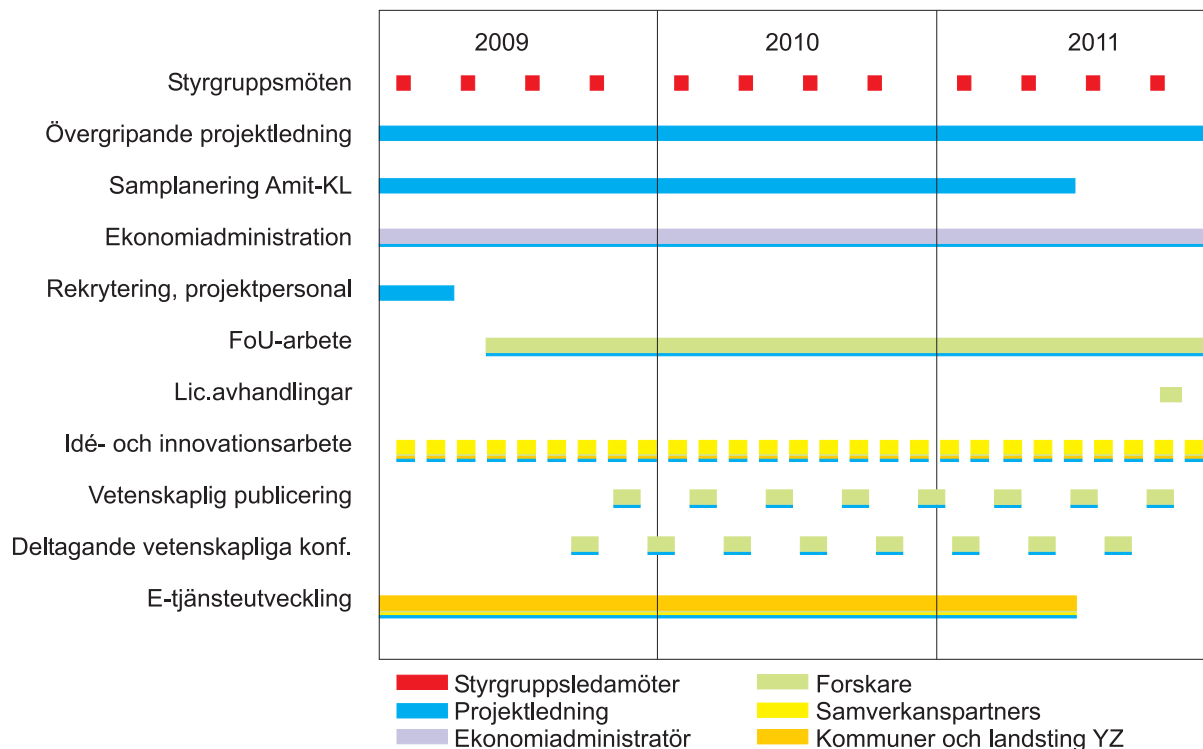
Mittuniversitetet har inom forskningsprofilen Digitala samhällen som tidigare nämnts utvecklat forskningsområdet Samhällets informationssystem som består av sex delområden. Flera delområden har inriktningar, kompetenser och intressen som är vitala för genomförandet av detta projekt. Projektet kommer också att medverka till att ytterligare stärka forskningsmiljöns starka kompetensområden och bland annat stärka förutsättningarna för ett mer aktivt internationellt forskningssamarbete, t ex inom FP7.

Projektbeskrivning: Public eServices in Cooperation for Open Innovation (PECOI)

Via Amit-KL deltar dessutom alltså samtliga 15 kommuner och bägge landstingen i Jämtlands och Västernorrlands län. I realiseringen av tjänster inom Amit-KL kommer med all sannolikhet fler deltagande aktörer från näringslivet att tillkomma.

4.3. Plan och budget

Övergripande tidplan med aktiviteter och roller.

Övergripande budget som visar kostnader och finansiering för projektet:

Budget

Kostnader

Projektledning ⁴	1 391 040 kr
FoU-arbete ⁵	2 296 800 kr
Ekonomiadministration	162 864 kr
Resor	180 000 kr
Idé- och innovationsarbete ⁷	1 260 000 kr
E-tjänsteutveckling	4 950 000 kr
Övriga tjänster ⁸	360 000 kr
Material ⁹	72 000 kr

Finansiering

Samverkanspartners	1 440 000 kr
EU Mål 2 ⁶	4 940 000 kr
Vinnova	4 292 704 kr

Summa

10 672 704 kr

10 672 704 kr

(Den sammanställning som finns i själva ansökan redovisar endast den del av medlen som

⁴ Fördelad på flera personer

⁵ I huvudsak projektanställd personal, "industridoktorander", som arbetar i nära relation till e-tjänsteutvecklingen i Amit-KL men samtidigt handleds från Mittuniversitetet där de också ingår i aktuella forskargrupperns seminarier etc.

⁶ Se sidan 8

⁷ Bedrivs inom olika typer av referensgrupper, workshops, seminarier och konferenser där bl a samverkande projektpartners har en central roll.

⁸ Kompletterande tjänster inom t ex juridik, systemutveckling, verksamhetsanalys, marknadsföring etc. I första hand kommer tillgängliga resurser hos projektpartners att användas men viss utrymme krävs för externa köp.

⁹ I huvudsak litteratur kopplad till FoU-arbetet.

söks från Vinnova. Här hamnar nästan allt under posten ”externa tjänster” eftersom den sammanställningen skapats från den sökandes, Sundsvalls kommuns, perspektiv. Eftersom projektet bedrivs i partnerskapet och inte som en del av Sundsvalls kommuns egen verksamhet blir nästan alla projektkostnader därmed ”externa tjänster”. Den enda del av verksamheten som direkt ligger inom Sundsvalls kommun är ekonomiadministrationen av projektet som också redovisas som ”Löner” i den sammanställningen. Naturligtvis medverkar också Sundsvalls kommun aktivt inom partnerskapet men det arbetet finansieras inom den egna medfinansieringen samt av EU Mål 2 och kommer därmed inte med i ansökans ekonomisammanställning.)

5. Projektets exploaterbarhet och nyttiggörande

Eftersom projektets drivkraft är spridning, delning och hållbarhet så blir nyttiggörandet mer fokuserat på återanvändning och spridningslogik som underlag för värdemaximering och tillväxt ur ett bredare perspektiv. Värdemaximering sker genom bättre underlag, vägledning och good practice för socialt hållbar utveckling av e-förvaltningen i en miljö av öppen innovation.

Projektresultaten nyttiggörs direkt inom de e-tjänster som utvecklas i regionens kommuner och landsting. Tack vare PECOIs samproduktion med Amit-KL tillförs tjänsterna värden kopplade till social hållbarhet och öppen innovation. Utöver själva tjänsterna kommer också metoder och organisatoriska samproduktionsmodeller att spridas till andra intressenter för ett vidare nyttiggörande.

En väldigt grundläggande aspekt på nyttiggörande handlar om dagens problem med att flytta en tjänst från en aktör till en annan. Vi ser nu tydligt ett växande antal innovativa och lönsamma tjänster, inte minst från kommuner och landsting (årets upplaga av Guldlänken ger fler exempel än någonsin) och trots att skattbetalarna finansierat utvecklingen av en tjänst som är uppenbart lönsam finns inget självklart sätt distribuera tjänsten, t ex till andra kommuner och landsting. Lösningar på denna problematik ger mycket stora värden för e-förvaltningens utveckling.

Åkroken Innovation, en av parterna i PECOI, kommer att särskilt fokusera möjligheterna till kommersialisering och andra former av nyttiggörande av FoU-resultaten inom projektet.

6. Riskanalys för projektet

Innovation och relativt okänd mark skapar såväl risker som möjligheter. Det är dock viktigt med tydlig projektledning och akademisk handledning för att bevaka stringens i sådana sammanhang. Eftersom området också på många sätt fortfarande är i ett utvecklingsstadium och relativt få etablerade modeller förekommer så går det inte på samma sätt att förutse verksamheten vilket också får konsekvenser på projektplanering och styrning. Projektledningens sammansättning och projektorganisationens bemanning i övrigt har en vital roll för att hantera dessa risker.

Det är också utomordentligt viktigt att projektet inte blir för uppdelat mellan forskning och tillämpning eftersom det är ett område där feedback-looparna mellan praktisk erfarenhet och forskningsanalyser behöver vara betydligt kortare och mer frekventa än i många andra fall. Här handlar det om att integrationen mellan PECOI och Amit-KL verkligen fungerar. För att detta ska kunna hanteras talar den långa regionala erfarenheten av effektiv samproduktion mellan olika aktörer.

7. Referenser

- Beck, E., E. (2002) P for Political, Participation is not Enough, in *Scandinavian Journal of Information Systems*, Vol. 14, p. 77-92
- Bergquist, M. & Ljungberg, J. (2001) The power of gifts: organizing social relationships in open source communities, in *Information Systems Journal* (2001) 11, 305-320
- Berkes, F & Folke, C. (1998) Linking social and ecological systems: Management practices and social mechanism for building resilience, Cambridge University Press, Cambridge
- Bjerknes, G. and Bratteteig, T (1995) “User Participation and Democracy: A Discussion of Scandinavian Research on Systems Development”, *Scandinavian Journal of Information Systems*, 7 (1), pp.73-98

Projektbeskrivning: Public eServices in Cooperation for Open Innovation (PECOI)

- Bjerknes, G., Ehn, P., and Kyng, M. (1987) *Computers and Democracy – a Scandinavian Challenge*, Avebury, Aldershot
- Bonaccorsi, A. & Rossi, C. (2003) Why Open Source software can succeed, in *Research Policy* 32 (2003), 1243-1258
- Bonaccorsi, A. & Rossi, C. (2004) *Altruistic individuals, selfish firms? The structure of motivation in Open Source software*, published in COSPA, Knowledge Base Comparison, Selection & Suitability of OSS and FP6 project
- Bonaccorsi, A. & Rossi, C. (2006) Comparing Motivations of Individual Programmers and Firms to Take Part in the Open Source Movement: From Community to Business, *Knowledge, Technology & Policy*, Winter 2006, Vol. 18, No. 4, p. 40-64
- Brown, A. & Booch, G. (2002) Reusing Open-Source Software and Practices: The Impact of Open-Source on Commercial Vendors, in Lecture Notes in Computer Science (LNCS), *Software Reuse: Methods, Techniques, and Tools*, Springer, Berlin
- Bødker, S., Knudsen, J. L., Kyng, M., Ehn, P., & Madsen, K. H. (1988) Computer Support for Cooperative Design, Proceedings of the 1988 ACM Conference on Computer-supported cooperative work
- Chesbrough, Henry (2003) *Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting from Technology*. Harvard Business School Press, Boston.
- Collier, J., & Esteban, R. (2007) Corporate social responsibility and employee commitment, in *Business Ethics*, Vol. 16, No. 1, p. 19-33
- Hecker, F. (1999) *Setting Up Shop: The Business of Open-Source Software*, January/February 1999, IEEE Software
http://ec.europa.eu/information_society/activities/egovernment_research/focus/open_source/index_en.htm
- Everitt, P. (1999) How We Reached the Open Source Business Decision”, Zope,
<http://www.xop3e.com/Memebers/paul/BusinessDecision>
- eParticipation in legislative and decision-making processes*, Work Programme 2007
- Feller, J. & Fitzgerald, B. (2001) *A framework analysis of the open source software development paradigm*, Proceedings of the twenty first international conference on Informatoin Systems, Brisbane, Queensland, Australia
- Fitzgerald, B. (2006) The Transformation of Open Source Software, in *MIS Quarterly*, Vol. 30, No. 3, 2006
- Goldkuhl, G., Rosén T., & Öhrwall Rönnbäck, A. (2007) *Hur sambruka kommunala e-tjänster? – Arbetsformer och affärsmodeller för semi-öppen programvara*. Konferensen "Öppen programvara inom offentlig sektor", Stockholm
- Greenbaum, J. and Kyng, M. eds. (1991) *Design at Work. Cooperative Design of Computer Systems*, Lawrence Erlbaum Associates, New Jersey
- Gulliksen, J., Göransson, B., Boivie, I., Blomkvist, S., Persson, J. and Cajander, Å. (2003) Key principles for user-centred system design, *Behaviour & Information Technology*, 22(6), pp. 397-409
- Handlingsplan för eFörvaltning, Nya grunder för IT-baserad verksamhetsutveckling i offentlig förvaltning. Regeringskansliet Hållbarhets rådet: Gör din kommun hållbar, 2006-12-05,
http://hallbarhetsradet.se/upload/publikationer/gor_din_kommun_hallbar.pdf
- I2010 eGovernment Action Plan: Accelerating eGovernment in Europe for the Benefit of All*, SEC (2006) 511
- Krishnamurthy, S. (2005) An analysis of Open Source Business Models, in Feller, J., Fitzgerlad, B., Hissam, S. & Lakhani, K. (2005) (Eds) *Perspectives on Free and Open Source Software*, MIT Press, Cambridge
- Lerner, J. & Tirole, J. (2002) Some simpel economics of open source, in *The Journal of Industrial Economics*, Vol. L, No. 2, p. 197-234
- Rannikko, P. (1999) Combining Social and Ecological Sustainability in the Nordin Forest Periphery, in European Society for Rural Sociology, *Sociologica Ruralis*, Vol. 39, No. 3
- Raymond, E. (2001) *The cathedral & the Bazaar, Musings on Linux and Open Source by an Accidental Revolutionary*, O'Reilly & Associates, Sebastopolous, CA
- Reed, D. (1996) *Structural adjustment, the environment, and sustainable development*, The Courier, No. 159, 1996, Dossier Investing in People Country Reports
- Roome, N., & Ronald, B. (2000) *The Challenge of Sustainable Development: Lessons From the Ontario Hydro, Corporate Environmental Strategy*, Vol. 7, No. 1, p. 8-19
- Schmidt, K., M. & Schnitzer, M. (2003) Public subsidies for open source?, Some economic policy issues of the software market, in *Harvard Journal of Law & Technology*, Vol. 16, No. 2
- Schmitz, P-E. (2001) *Study in the use of Open Source Software in the Public Sector, Part 3, The Open source Market Structure*, An IDA Study, Interchange of Data between Administrations, European Commission, DG Enterprise
- UNCED report: World Commission on Environment and Development: *Our common future*, Oxford University Press, Oxford